

aktig. Den är mycket flagig och vid knackning höres på flera ställen, att flagor sitta lösa. Det är därför snarast förvånande, att ristningen blivit så väl bevarad till våra dagar. På h. sidan finnes en avflagring, som till större delen redan är synlig på teckningen i *Bautil*. Ristningen är på det hela taget tydlig, jämnt och djupt inhuggen.

Inskrift:

+ **bi**₅**airn** + **auk** + **ui**₁₀**biarn** × **auk** : **hrafni** + **auk** + **ketilbiarn** + **r** - - - **tū** × **s**₄₅**[t]ain : at** + **kairbirn** **fapur** -
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

Biarn ok Vibarn ok Hrafni ok Ketilbiarn ræistu stæin at Gæirbiarn, faður [sinn].

»Björn och Vibjörn och Ramne och Kättilbjörn reste stenen efter Gerbjörn, sin fader.»

Till läsningen: 4 **i** har icke någon bst. 7—8 **au** äro skadade genom flagring, men fullt säkra. Av 20 **h** finnes hst tydlig, de övre bst och den nedre högra; runan är sålunda fullt säker. 22 **a** har bst endast t. v. 30 **e** är tydligt stunget; icke **a**. Efter 39 **r** är ett stycke av slingan avflagrat, med sannolikt tre runor. 43—44 **tū** äro skadade genom flagring, likaså 45 **s**; 46 **t** (*Bautil*) är numera fullständigt borta. Ostungna äro 52 **k** och 57 **i**. 58 **r** är svagt synlig och ej fullt säker. 60 **f** är skadat; övre bst är borta. Sedan slingan korsats av rundjurets hals, har den tydligen slutat med en spiral; denna är emellertid till större delen förstörd genom flagring. Säkerligen ha här stått inskriftens sista ord **sin** (jfr t. ex. Sö 254); av den första runan finnes ännu ett par cm. upptill i behåll. — B 681: 20—25 + **rafni**, 30 **a**, 44 **r**, 56—59 **biar**. — Upmark: 1—6 **biarn** (4 **i** uppfattas av U. som »en skroflighet i stenen»), 20—25 × **rafni**, 30 **a**, 44 **u**, 56—59 **bi** - -. — Boije: 1—6 **biarn**, 20—25 **hrafni**, 30 **a** (»sannolikt»), 56—59 **bia** -. — Brate: 1—6 **biarn** (4 **i** osäker), 20—25 **hrafni** (25 **i** osäker), 30 **a**, 56—59 **bia** -.

Karakteristiska runformer: **a** och **n** med större delen av bistaven på vänstra, resp. högra sidan av huvudstaven; **r** ofta med bågböjd bistav; **s** (45) är omvänt och synes ha bildat sned vinkel mot slinglinjen. Jfr Sö 217, 229, 254. Skiljetecken är vanligen +, ett par gånger × och:

Namnet *Vibarn* (-*biorn*) finnes även Sö 44 och 256; det är tämligen vanligt i runinskrifter från vikingatiden. Förleden kan vara *Vī-*, men givetvis också *Við-* eller *Vīg-*; båda namnen, *Viðbiorn* och *Vīgbiorn*, äro kända från flera uppländska inskrifter (se även v. Friesen i *Upplands Fornminnesförenings Tidskrift*, bd 9, 1924, s. 360). *Ketilbiarn* är belagt Sö 229, möjligen också Sö 289 och 306. Det förekommer också i flera uppländska inskrifter (L 34, 92, 193, 196, 224, 256, 624, D I 235) och i en från Hälsingland (L 1061). Om *Gæirbiarn* se Sö 213. *Hrafni* är f. ö. icke känt från svenska runinskrifter; även *Hrafn* synes ha varit mycket sällsynt, belagt endast i en uppländsk inskrift (L 260) och i Järsberg-stenens **harabanan**. Från medeltiden finnes endast ett fåtal belegg av *Rampn* och *Rampner* (*Rafner*). I Norge och på Island har det varit vida vanligare.

Inom slingan har ristaren avbildat ett fyrfotadjur, förmodligen en häst.

227. Sundby, Sorunda sn, Sotholms hd.

Pl. 114.

Litteratur: Södertelje Tidning ²⁶/_s 1904; Brate, Redogörelse för undersökning 1904 (ATA).

Avbildningar: Brate 1904 (ATA).

Ristningen, som blev känd år 1904, befinner sig på en nästan lodrät bergvägg i trädgården till norra gården i Sundby, några steg S om landsvägen. En gammal ladugårdsbyggnad har tidigare stått invid ristningen.

26—35481. Södermanlands runinskrifter.

Ristningen vetter mot norr. Avståndet från marken till dess nedersta linjer är omkring 0,90 m. Ristningens höjd är 1,59 m., dess största bredd 1,03 m. Den är tämligen tydlig; svagast äro runorna nedtill.

Inskrift:

× **ro**₅ × **lit** × **hakua**₁₀ × **mirki**₁₅ × **þisa**₂₀ × **iftir**₂₅ × **kairfast**₃₀ × **borþur**₃₅ × **sin**₄₀ × **mag**₄₅ × **aubiarnar**₅₀ × ||

(på korsets fot) **krus**₆₀

Rōta(?) let haggva mærki þessa æftir Gæirfast, broður sinn, mag Öybiarnar. Kross.

»Rota(?) lät hugga dessa märken efter Gerfast, sin broder, Öbjörns frände. Kors.»

Till läsningen: 1—2 **ro** äro svaga, men torde få anses säkra. Ostungna äro 6, 14, 19, 22, 43 **i**, 10, 27 **k**, 49 **u**. Däremot är 47 **g** försedd med tydlig prick. 36 **o**: som hst tjänar en djup naturlig fåra i stenen; bst äro tydliga, särskilt den nedre. 49 är **u**, icke **þ**. 57—60 **krus** äro svaga, men fullt säkra. — Brate: 1—4 **rota**, 35—41 **broþur**, 47 **g**, 49 **þ**.

1—4 **rota** återger säkerligen ett kvinnonamn, men något sådant synes icke vara känt, med undantag av det mytiska *Rota valkyria* i Snorres Edda. Mansnamnet *Gæirfast* är flerstädes belagt: Sö 45, L 75 Hagby (Uppl.), L 260 Tierp (Uppl.), nyfunnen runsten vid Norränge, Håtuna sn (Uppl.), L 1002 Berga, Skultuna sn (Västm.), L 1222 Vetlanda sn (Smål.); fsv. *Gerfast*. Det tredje namnet i inskriften kan vara *Öybiorn* eller *Au(ð)biorn* (fsv. *Ødhbiorn*, isl. *Auðbiörn*). Jfr ovan Sö 160 och 211. — Fsv. *magher*, isl. *mágr* betyder 'genom giftermål befryndad man (måg, svärson, svåger)'. Här är säkerligen innebörden 'svåger'. *Rota* har, tillsammans med sin man *Æybiarn*, låtit hugga runorna till minne av sin broder *Gæirfast*. — Det lämpliga utrymmet mellan korsfotens linjer har lockat ristaren till att här hugga in runorna **krus**, d. v. s. »(detta är ett) kors». Jfr Sö 340 och Saleby-stenen (Västergötl., L 1346, se H. Jungner, *Gudinnan Frigg och Als härad*, 1922, s. 382 f.; Lis Jacobsen, *Forbandelsesformularer i nordiske Runeinskrifter*, 1935, s. 49 f.).¹

228. Nedre Söderby, Sorunda sn, Sotholms hd.

Pl. 2: B 678.

Litteratur: B 678, L 840.

Avbildning: P. Helgonius (i Peringskiölds *Monumenta Sudermanniae* och B 678).

Runstenen, som endast är känd genom träsnittet i *Bautil* (och i Peringskiölds *Monumenta Sudermanniae*), fanns vid »Nedre Söderby». Den var förkommen redan på Dybecks tid (*Svenska runurkunder* 1, s. 18 not), och har sedan förgäves sökts av bl. a. Upmark, Boije och Brate.

Stenen var redan, då den avtecknades av Helgonius, skadad; särskilt var övre vänstra hörnet avslaget, varvid en del av ristningen gått förlorad.

Inskrift:

fuluki × **lit** **raisa** + **st**.... **burn** + **auk** + **ku** - - **s** **biai**

»Fulluge lät resa stenen-björn och»

¹ Då förbannelsen på Saleby-stenen riktar sig mot *sar es hoggvi kross . . . uf briuti*, antager Lis Jacobsen, att detta avser att skydda stenen mot inhuggande av ett kristet korstecken. En rättrogen hedning skulle på detta sätt ha sökt »at væge sig mod dem, der ved korsmærket vilde begå helligbrøde mod graven og den døde». Sannolikare torde vara, att inskriften, såsom Jungner menar, är kristen. Då något kors ej finnes ristat på stenen, är det väl möjligt, att i förbannelsen åsyftas ett träkors, som har funnits på graven.